

Stichting “Orthodoxe Kerk in Nederland”

Verslag over het jaar 2016

Inleiding

De Nederlandse vertegenwoordiging van de Orthodoxe Bisschoppenconferentie van de Benelux, de stichting “Orthodoxe Kerk in Nederland,” kan met gemengde gevoelens terugkijken op het afgelopen jaar. Op bestuurlijk gebied is veel bereikt, zaken die zonder een formele vertegenwoordiging niet mogelijk zouden zijn geweest. Hieronder leest u meer hierover. Op pan-Orthodox gebied is er uiteraard het Groot en Heilig Concilie op Kreta geweest, een evenement dat een belangrijk signaal van eenheid heeft gegeven voor de hele wereld. Tegelijkertijd moet worden onderkend dat zowel het pan-Orthodoxe leven als het enthousiasme voor OKIN mager blijven. Dit komt terug in de respons op berichten, de animo om activiteiten te organiseren en de contributies, die een groot probleem blijven.

Het pan-Orthodoxe landschap in Nederland is verschaald met het opheffen van de Vereniging van Orthodoxen in 2015. In een kritische brief aan OKIN schrijft de geestelijkheid van het Aartsbisdom van Russisch-Orthodoxe Kerken in West-Europa: “De Vereniging van Orthodoxen “H. Nikolaas van Myra” is een aantal jaren geleden opgeheven, mede omdat de Stichting “Orthodoxe Kerk in Nederland” was opgericht, en een aantal taken van de Vereniging zou overnemen.” Hoewel deze veronderstelling op zich onjuist is (OKIN heeft alleen vertegenwoordigende taken overgenomen), toont uit tekst het gemis van een orgaan dat de eenheid van de Orthodoxie uitdrukt: “De Vereniging wordt door onze geestelijken node gemist.” Het bestuur en de secretaris hebben in 2016 pogingen ondernomen om een ontmoetingsdag te lanceren, maar zonder voldoende enthousiasme los te maken. Voorjaar 2017 maakte Mark van Duijn zijn voornemen bekend om te stoppen met de nieuwssite orthodoxen.nl, wat een verdere verslechtering van de situatie zou betekenen. Een laatste punt van zorg is de relatief grote afstand tussen de vergaderingen van de OBB en haar vertegenwoordiging in Nederland.

Gelukkig zijn er ook positieve ontwikkelingen. In de eerste plaats blijft het Centrum voor Orthodoxe theologie aan de Vrije Universiteit zich ontwikkelen, o.a. met de aanstelling van vader John Behr en diaken Joan Lena als hoogleraar c.q. docent. Ook groeit de Orthodoxe geestelijke verzorging in gevangenissen gestaag, in samenwerking met de Oriëntaalse kerken. Dankzij de actieve inzet van Hans van der Kamp is de ANBI-status van veel parochies en kloosters veiliggesteld. Dit is uiterst relevant in een context waarin de ANBI-status van religieuze organisaties steeds meer aandacht van de Belastingdienst krijgt. De site van OKIN wordt steeds vaker bezocht als bron van formele gegevens over de jurisdicties en geestelijken.

Voorlopig bestaat OKIN hoofdzakelijk uit noodzaak, laten we er voor werken dat het in 2017 ook uit liefde en enthousiasme zal zijn!

In memoriam

In februari 2017 overleed na een lang ziekbed aartspriester Grigoriy Krasnotsvetov, secretaris van het Bisdom Den Haag en Nederland van het Patriarchaat Moskou en vertegenwoordiger van het Patriarchaat in de Adviesraad. Tijdens de uitvaart werd OKIN vertegenwoordigd door v. Hildo Bos. Ook v. Theodoor van der Voort (vertegenwoordiger OKIN bij de Raad van Kerken) was aanwezig. Eeuwige gedachtenis!

Wijzigingen bestuur

Na de dood van v. Grigoriy is v. Hildo Bos benoemd tot waarnemend secretaris van het Bisdom Den Haag en Nederland van het Patriarchaat Moskou. In verband hiermee heeft hij aangegeven op termijn zijn functie als secretaris van OKIN neer te willen leggen. Ook penningmeester Nikolaos Tsakirakis heeft de wens om te worden vervangen.

Jaarverslag 2016

Vergaderingen

Na de vergadering van de Adviesraad van OKIN in februari 2016 is de Adviesraad niet meer bijeengewoest. Ook het dagelijks bestuur is niet bij elkaar geweest.

Dag van de Orthodoxie

Op 10 april 2016 is in de kathedraal “heilige Nikolaos” in Rotterdam wederom een pan-Orthodoxe Liturgie gevierd. Deze zette de traditie voort om op de eerste zondag van de Grote Vasten (de zondag van de Orthodoxie) een gezamenlijke dienst te houden. Op de eerste zondag van de Vasten is een gezamenlijke dienst in Brussel gehouden, op de tweede zondag in Luxemburg en op de vierde in Nederland. Concelebreerden: metropoliet Athenagoras, aartsbisschop Simon, bisschop Maxim van de Westelijke VS (patriarchaat van Servië), bisschop Dositheüs van België (patriarchaat van Georgië) en bisschop Petros van Troas (Oecumenisch Patriarchaat). Tevens namen negen priesters en zes diakens deel aan de dienst, als afgevaardigden van de volgende patriarchaten: Oecumenisch Patriarchaat, Exarchaat van de Russische Traditie van het Oecumenisch Patriarchaat, Patriarchaat van Antiochië, Patriarchaat van Moskou, Patriarchaat van Servië. Het Patriarchaat van Roemenië was vertegenwoordigd door het koor van de parochie-in-oprichting in Amsterdam. Hiermee waren met uitzondering van de Bulgaars-orthodoxe parochie alle Orthodoxe gemeenschappen in Nederland vertegenwoordigd. De verscheidenheid van de Orthodoxie kwam ook tot uitdrukking in de gezangen en in het grote aantal aanwezigen uit de diverse bisdommen. De gezangen en gebeden gebruikten afwisselend het Arabisch, Georgisch, Grieks, Engels, Kerkslavisch, Nederlands, Roemeens en Servisch. Na afloop werd voor alle aanwezigen een receptie georganiseerd door de parochie “Heilige Nikolaos”.

Ook in 2017 heeft er een Liturgie plaatsgevonden voor de zondag van de Orthodoxie. De homilie werd gegeven door vader Michaël Bakker.

Nieuwe jurisdicties?

In Nederland zijn inmiddels twee nieuwe jurisdicties actief: de Moeder Gods-parochie van het Patriarchaat van Antiochië in Amersfoort en een gemeenschap van het Patriarchaat van Georgië in Amsterdam. De parochie van het Patriarchaat van Antiochië heeft een priester ter plaatse, de diensten van de gemeenschap van het Patriarchaat van Georgië worden gedaan door bisschop Dositheüs. OKIN zal kijken naar mogelijk lidmaatschap van deze jurisdicties.

Vertegenwoordiging in de Raad van Kerken in Nederland

In de Raad wordt de stichting “Orthodoxe Kerk in Nederland” vertegenwoordigd door Aartspriester Theodoor van der Voort. Zijn vervanger is v. Hildo Bos. De afgelopen tijd heeft de Raad van Kerken in Nederland zich met de volgende zaken beziggehouden:

- Israël en Palestina
- Luchthavenpastoraat Schiphol
- Vluchtelingen - Vluchtelingenopvang Groningen
- Populisme
- Interreligieuze Ontmoeting
- Laatste levensfase – “Voltooid” leven
- “The Church”(een document van de Wereldraad van Kerken)
- Vrede
- 2017 – 500 jaar Reformatie
- Financiën van de Raad van Kerken in Nederland (extra collecte)
- Armoede
- Jaarrekening en Begroting
- Beleidsplan 2017 – 2021
- Secularisatie
- Grenzen aan Gezond Gebruik Religie
- Europa
- Actie om mensen weer terug naar de kerk te krijgen (Back to Church Sunday)
- Hoop voor de Kerk in Syrië en Irak

Aan twee publicaties van de Raad van Kerken heeft vader Theodoor een bijdrage geleverd: een stuk over de panichide voor de uitgave over rituelen, en een paaspreek voor een bundel paaspreken.

Vertegenwoordiging in het CIO

In het CIO wordt de stichting “Orthodoxe Kerk in Nederland” vertegenwoordigd door Hans van der Kamp. Via deze commissie spreken de kerken samen over zaken van kerk en overheid. Een belangrijk thema was veiligheid in kerken naar aanleiding van diverse terroristische aanslagen. De leden van de Adviesraad zijn hierover geïnformeerd.

Verder is OKIN vertegenwoordigd in twee commissies van het CIO: CIO-J (justitiepastoraat, vader Michael Bakker) en de commissie gebouwen (dhr. Alexios Alexandridis).

Overige vertegenwoordiging en overleg met derde partijen

- Op 17 februari 2016 heeft de bestuurder van OKIN, metropoliet Athenagoras, samen met meerdere bestuursleden en vertegenwoordigers van OKIN deelgenomen aan de plenaire vergadering van de Raad van Kerken in Nederland. De metropoliet sprak over de deelname van de Orthodoxe Kerk aan de oecumene en over het aanstaande Concilie op Kreta.
- Op dezelfde dag vond een bespreking plaats met de koepelorganisatie van Oriëntaalse kerken (SOKIN) over vormen van samenwerking op het gebied van pastorale zorg aan gevangenen. Hierover meer onder “geestelijke verzorging.”
- Op 23 januari 2017 heeft vader Theodoor van der Voort namens OKIN deelgenomen aan de interreligieuze bijeenkomst “In vrijheid verbonden” in aanwezigheid van prinses Beatrix en vertegenwoordigers van vrijwel alle religieuze tradities in Nederland.
- Op 4 april 2017 heeft v. Vasilios Khamis van de Moeder Gods-parochie van het Patriarchaat van Antiochië OKIN vertegenwoordigd bij de oecumenische gebedsdienst voor de Martelaren georganiseerd door San’ Egidio in Apeldoorn. Ook v. Theodoor van der Voort was aanwezig

Dienstverlening aan parochies en kloosters (ANBI-status)

- Bestuursleden van OKIN hebben advies verschaft over financiële, fiscale (ANBI-status) en juridische vraagstukken aan diverse Orthodoxe parochies. Ook is advies gegeven over het zoeken naar kerkgebouwen en administratiesystemen.
- Bestuursleden van OKIN (evenals lidkerken van de OBB) hebben met name steun geboden bij de oprichting van de nieuwe parochie van de Moeder Gods van het Patriarchaat van Antiochië.
- De Belastingdienst controleert inmiddels actief of Orthodoxe parochies, kloosters en hun stichtingen wel onder de OKIN-groepsbeschikking vallen. Orthodoxe ANBI’s die niet onder de groepsbeschikking vallen worden geleidelijk aan ingetrokken.

Amsterdams Centrum voor Orthodoxe Theologie

Per 1 maart 2017 is de basisformatie van het Amsterdams Centrum voor Orthodoxe Theologie op sterkte: vader John Behr, hoogleraar op de Metropoliet Kallistos Ware leerstoel in Orthodoxe theologie, vader Joan Lena, docent Orthodoxe liturgische theologie en vader Michael Bakker, directeur en docent. Per 1 september begint de pre-master Orthodox Christianity. Deze staat onder supervisie van een curriculum-commissie waarin onder andere Metropoliet Athenagoras, Aartsbisschop Polycarpus en Bisschop Arseny zitting hebben. De meest van de plaatsen zijn al bezet; er is nog ruimte voor zo’n 5 studenten. Bij uitzondering wordt deze eerste keer de studielast (30 European Credits = een half studiejaar) verdeeld over het hele academische jaar, dus dit is aantrekkelijk voor hen die studie met gezin, kerk en werk moeten combineren. Vanaf september 2018 wordt de pre-master jaarlijks aangeboden en start een eenjarige Orthodoxe master. Voor de Orthodoxe gemeenschap worden in parochie lezingen en colleges verzorgd.

Geestelijke verzorging

Op 17 februari 2016 hebben OKIN en de koepelorganisatie van Oriëntaalse kerken gesproken over samenwerking, met name op het vlak van geestelijke verzorging. Het Ministerie van Justitie heeft aangegeven dat het beide groepen als één geheel wenst aan te merken. Op een eerdere vergadering heeft OKIN besloten dat dit acceptabel is, zolang in de pastorale zorg aan gedetineerden de canonieke grenzen worden gerespecteerd. In de praktijk gaat

Orthodoxe geestelijke verzorging als volgt in het werk. Er is een lijst van Orthodoxe geestelijke verzorgers, waarbij steeds wordt vermeld of deze Orthodox of Oriëntaals zijn. Op het ogenblik staan op de lijst¹:

- Archimandriet Meletios (Webber) – Orthodox
- Priestermonnik Jewsewy (Vaillant) – Orthodox
- Priester Hildo Bos – Orthodox
- Priester Michael Bakker – Orthodox
- Salaam Somi – Oriëntaals

Op de vergadering van de Adviesraad van OKIN op 19 mei 2017 zullen namens de Orthodoxe Kerk verschillende nieuwe kandidaten voor de lijst worden voorgedragen. Vanuit de Oriëntaalse kerken wordt een Koptische priester voorgesteld.

Om op de lijst te komen moet de kandidaat worden voorgedragen door OKIN bij de Hoofdpredikant van de Dienst Geestelijke Verzorging. Geestelijken dienen hierbij een zendbrief van hun eigen bisschop te overleggen. Ook gelden eisen vanuit de Nederlandse overheid. Geestelijk verzorgers die op de lijst staan hebben recht op vergoeding voor hun pastorale werkzaamheden. Dit kan gebeuren op oproep (door een geestelijk verzorger die vast in een instelling werkt), maar ook binnen een vast rooster. Op het ogenblik bestaat een dergelijk rooster voor de gevangenen in Veenhuizen-Esserheem, Schiphol, Zeist en potentieel ook Almelo. Er zijn geen Orthodoxe geestelijk verzorgers in loondienst.

In 2017 heeft de Dienst Geestelijke Verzorging overigens besloten om de betaling van de “freelance” geestelijk verzorgers te regelen via een uitzendbureau. Hierover bestaat nog veel onduidelijkheid; de Hoofdpredikant heeft laten weten dat de doelstelling is om dezelfde vergoeding te handhaven.

Sinds de samenwerking tussen Orthodoxen en Oriëntalen via de Hoofdpredikant officieel is geworden, heeft OKIN een aantal informatieve materialen ontwikkeld:

- Een “checklist” bij de intake van nieuwe gedetineerden, om Orthodoxen en Oriëntalen makkelijker te identificeren aan de hand van hun thuisland;
- Een folder over Orthodoxe geestelijke verzorging voor gedetineerden
- Een informatiedossier over Orthodoxe geestelijke verzorging voor medewerkers van gevangenen
- Een brief van de Hoofdpredikant aan alle geestelijk verzorgers (van alle religies) waarin wordt uitgelegd wat Orthodoxe geestelijke verzorging is en waar men terecht kan.

Zoals gezegd zal dit jaar een peiling onder gedetineerden plaatsvinden over hun voorkeur voor geestelijke verzorging. OKIN doet al het mogelijke om te zorgen dat gedetineerden de keuze “Orthodox” kunnen invullen.

¹ Hiëromonnik Serafim (Standhardt) heeft zich teruggetrokken van de lijst.

Financiën

Bij de oprichting van de stichting “Orthodoxe Kerk in Nederland” hebben de jurisdicties besloten elk €500 bij te dragen aan de oprichtingskosten. Het Oecumenisch Patriarchaat en het Patriarchaat van Roemenië deden dit in 2014, het Patriarchaat van Moskou en de Russisch-Orthodoxe Kerk in het Buitenland in 2016. Het Patriarchaat van Servië en het Patriarchaat van Bulgarije hebben de bijdrage nog niet betaald. Verder is door de OBB vastgesteld dat de jurisdicties elk €100 per parochie betalen. De stand van zaken rond deze contributie is als volgt:

Patriarchaat	Naam parochie/klooster	Plaats	2014	2015	2016
Oec. Patriarchaat	Geboorte van de Moeder Gods	Asten	100,00		100,00
Oec. Patriarchaat	H. Nektarios van Egina	Eindhoven			100,00
Oec. Patriarchaat	Griekse Parochie Gorinchem	Gorinchem	100,00		
Oec. Patriarchaat	H. Theophano	Nijmegen	100,00	100,00	100,00
Oec. Patriarchaat	H. Nikolaos	Rotterdam	200,00		
Oec. Patriarchaat	Verkondiging aan de Moeder Gods	Utrecht	100,00	100,00	100,00
Oec. Patriarchaat	H. Katerina Amsterdam	Zaandam	nvt	nvt	
Oec. Patriarchaat	H. Porfirios	Tilburg	nvt	nvt	
Oec. Patriarchaat	Moeder Gods Faneromeni	Venlo	nvt	nvt	
Exarchaat Russ. Trad.	H. Myrondraagsters	Breda	100,00	100,00	
Exarchaat Russ. Trad.	H. Apostelen Petrus en Paulus	Deventer	100,00	100,00	100,00
Exarchaat Russ. Trad.	H. Profeet Elias	St. Hubert	100,00	100,00	
Exarchaat Russ. Trad.	H. Johannes Chrysostomos en Servatios	Maastricht	100,00	100,00	
Exarchaat Russ. Trad.	H.H. Bonifatius en Xenia	Den Haag	nvt	100,00	100,00
Exarchaat Russ. Trad.	H. Panteleimon	Kollumerp.	nvt		
Patr. van Moskou	H. Grootvorst Alexander Nevskij	Rotterdam	100,00	100,00	100,00
Patr. van Moskou	H. Cornelius de Honderdman	Amersfoort			
Patr. van Moskou	H. Nikolaas van Myra	Amsterdam	100,00	100,00	
Patr. van Moskou	H. Maria Magdalena	Den Haag			
Patr. van Moskou	Klooster van de H. Joannes de Doper	Den Haag			
Patr. van Moskou	H. Tichon, patriarch van Moskou	Nijmegen			
Patr. van Moskou	H. Transfiguratie	Groningen			
Patr. van Moskou	H. Nikolaas de Wonderdoener	Hemelum	nvt	100,00	266,00
R-Orth. Kerk Buitenl.	H. Maria van Egypte	Aalsmeer	100,00	100,00	100,00
Patr van Servië	H. Nektarios	Breda			
Patr van Servië	Geboorte van de Alh. Moeder Gods	Emmen			
Patr van Servië	H. Sava	Nijmegen			
Patr van Servië	H. Drie-eenheid	Rotterdam			
Patr van Servië	H. Nikolaas van Myra	Zaandam			
Patr van Servië	H. Simeon de Myronvloeiende	Utrecht			
Patr. van Roemenië	HH. Basilius de Grote en Ludger	Arnhem			
Patr. van Roemenië	H. Eerbiedwaardige Parascheva van Iași	Best	100,00		
Patr. van Roemenië	H. Grootmartelares Anastasia	's-Heer Abtskerke			
Patr. van Roemenië	H. Gregorios de Theoloog	Schiedam	100,00		100,00
Patr. van Roemenië	H. Apostel en Evangelist Johannes	Groningen			
Patr. van Roemenië	H. Constantijn en Helena	Everdingen			
Patr. van Roemenië	H. Johannes Chrysostomos	Haarlem			
Patr. van Bulgarije					
		Subtotaal	1.500,00	1.100,00	1.166,00
		Totaal²	2.500,00		2.166,00

² Totaal: inclusief de betaling à €500 per jurisdictie.

Ondanks het aanschrijven van parochies door de penningmeester is het uiterst moeilijk om parochies bereid te vinden te betalen. Sommige parochies weigeren contributie te betalen, soms in ronduit onacceptabele vorm. Dit heeft ertoe geleid dat OKIN de contributie aan de Raad van Kerken in Nederland over 2016 nog niet heeft voldaan. Ook de contributie voor 2017 staat nog open.

Positief was het feit dat de Vereniging van Orthodoxen bij opheffing besloot om een deel van het saldo aan OKIN te schenken. Ook heeft de parochie Amsterdam alle leningen die OKIN had ontvangen voor een totaalbedrag van €2809 heeft kwijtgescholden. De balans voor 2016 ziet er als volgt uit:

Balans Stichting Orthodoxe Kerk in Nederland (OKiN) 2016		
	Beginsaldo bank 1-1-2016	
	Triodos Bank: NL50TRIO0197857507	4.924,93
	Kas	-
	Totaal	4.924,93
Bij: Inkomsten		
Ontvangen bijdragen parochies, kloosters en jurisdicties 2016	2.066,26	2.066,26
Vereniging Orthodoxen H Nikolaas Myra (Saldo verrekenen ivm opheffen)	457,26	457,26
Subtotaal	2.523,52	7.448,45
Af: Uitgaven		
Aflossing lening Russisch-Orthodoxe parochie H. Nikolaas, Amsterdam	2.000,00	
CIO, bijdrage voor 2015	820,00	
Raad van Kerken Nederland, bijdrage 2016 (nog niet voldaan)	-	
Verlenging hosting en domein website bij Novosite	188,76	
Kosten bankrekening	97,67	
Kosten werklunch adviesraad & bestuur (17-2-2016)	58,70	
Huur vergaderruimtes Utrecht OKIN-SOKIN (17-2-2016)	150,00	
Reis en onkosten vergaderingen CIO	34,96	-3.350,09
Subtotaal	3.350,09	4.098,36
	Eindsaldo bank 31-12-2016	
	Bank	4.098,36
	Kas	-
	Totaal	4.098,36
Schulden		
Lening Stg Vrienden Russisch-Orthodoxe parochie H. Nikolaas, Amsterdam	1.029,00	
Totaal	1.029,00	

Conclusie financiën

Het is een uitdaging om de contributie van parochies en kloosters te innen. Op deze wijze is het voortbestaan van de stichting OKIN niet gegarandeerd. Het bestuur zal er alles aan doen om de meerwaarde van OKIN voor de Orthodoxe gemeenschappen aan te tonen, terwijl ook op het niveau van de Bisschoppenconferentie het belang van deze structuur zal worden benadrukt.